

Opschrift

Vergadering van 15 november 2023

Nummer: 2023_MV_00579

Onderwerp:

Mondelinge vraag van raadslid Martine Verhoeve: levensbeschouwelijke vakken

Raadslid(-leden):

Martine Verhoeve - Open Vld

Bevoegd: Evita Willaert

Omschrijving van de vraag

Toelichting:

Vorig maand verschenen heel wat artikels waaruit bleek dat een ruime meerderheid van de scholen, over de netten heen, het systeem met de verschillende levensbeschouwelijke vakken op de schop willen.

Dat blijkt uit een bevraging van de Vereniging Leidinggevend Vlaams Onderwijs (VLVP) bij 425 directies van het basis- en secundair onderwijs.

Bij scholen in het officieel onderwijs gaat het maar liefst om 92,3 %, een absolute meerderheid. Zij geven aan het huidig systeem niet te willen behouden.

De organisatie van die verschillende vakken bezorgt de scholen heel wat hoofdbrekens. Zo hebben vele scholen leerlingen in minstens 3 levensbeschouwingen, waarvoor directies telkens zelf een individuele leerkracht moeten zien te vinden en inroosteren.

Vraag:

1. Heeft u een idee van de reacties binnen ons stedelijk onderwijs ?
2. Werd een bevraging hieromtrent gedaan, en zoniet, komt die er ?

Antwoord

Bedankt jullie voor uw interessante vraag. Het klopt inderdaad dat het lerarentekort de schooldirecties voor heel wat uitdagingen plaatst, waardoor schoolteams flexibel en out of the box op zoek gaan naar oplossingen om ervoor te zorgen dat hun leerlingen het best mogelijke onderwijs krijgen.

Leerkrachten levensbeschouwing hebben zelden een voltijdse opdracht op één school, maar combineren opdrachten op verschillende scholen. Dat zorgt er heel praktisch al voor

dat ze moeilijk in te roosteren zijn, dat ze ook doorheen het schooljaar een stuk minder flexibel inzetbaar zijn en bijvoorbeeld ook heel moeilijk kunnen inspringen voor afwezige collega's en dat er ook geen vervangende lessen zijn bij afwezigheid van de leraar levensbeschouwing.

In mijn antwoord in de commissie van vorige maand, waar collega Ben Chikha in de toelichting bij uw vraag naar verwijst, gaf ik inderdaad al mee dat scholen ook steeds meer moeilijkheden ondervinden om leerkrachten te vinden voor levensbeschouwelijke vakken. In ons stedelijk basisonderwijs stonden er begin oktober verspreid over heel wat scholen nog voor 5,24 vte vacatures open voor leerkrachten levensbeschouwelijke vakken.

Ook wat betreft de lesinhouden ervaren de directies een grotere afstand tussen de levensbeschouwelijke en de andere lessen. De leerdoelen van de levensbeschouwelijke vakken worden niet – zoals de andere leerdoelen – opgemaakt door het ministerie van Onderwijs. Maar ze vertrekken vanuit de afzonderlijke levensbeschouwingen, worden opgemaakt door de daarvoor erkende religieuze of (voor zedenleer) humanistische instanties en goedgekeurd door de Vlaamse regering. Dat zorgt ervoor dat die los van elkaar staan en dat het veel moeilijker is om tussen de vakken parallellen te trekken of vakoverschrijdend competentiegericht te werken.

Aan de basis van dit alles ligt het artikel 24 uit onze Grondwet. Dat artikel bepaalt dat alle officiële scholen (dat zijn dus de scholen georganiseerd door steden en gemeenten, door de provincies en de scholen van het Gemeenschapsonderwijs; en dus niet de scholen van het “vrije onderwijs”, de katholieke en koepelloze scholen) de keuze moeten aanbieden tussen onderwijs “in de erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer”. Leerlingen in het officieel onderwijs moeten dus kunnen kiezen tussen katholieke, orthodoxe, protestants-evangelische, anglicaanse, islamitische en joodse godsdienstlessen. Daarnaast behoort ook niet-confessionele zedenleer natuurlijk tot de keuzemogelijkheden.

Wie de Grondwet letterlijk leest, kan enkel besluiten dat officiële scholen verplicht zijn om onderwijs in de erkende levensbeschouwingen aan te bieden.

Maar de Grondwet zegt verder niets over *de manier waarop* dat moet gebeuren. Men zou er dus voor kunnen kiezen deze vakken binnen het curriculum – dus tijdens de lestijden – aan te bieden, zoals dat nu het geval is. Maar mogelijks valt ook het optioneel aanbieden van deze vakken – dus buiten het curriculum – binnen de lijnen van de Grondwet. De discussie hierover loopt al heel lang en laait in het licht van het lerarentekort terug op. De meningen lopen nog wat uiteen, niet alleen in Vlaanderen trouwens.

Ook in de **Franstalige Gemeenschap** leeft dit sterk.

Net zoals in Vlaamse scholen, hadden leerlingen in scholen van het officieel onderwijs van de Franstalige Gemeenschap vroeger wekelijks twee lessen levensbeschouwing of zedenleer. Maar in 2017 werd dat gewijzigd: sindsdien krijgen leerlingen in het Franstalig onderwijs wekelijks één uur filosofie & burgerschap. Daarnaast kunnen ze kiezen tussen één uur levensbeschouwing of een extra uur filosofie & burgerschap.

Begin dit jaar publiceerde de Franstalige Gemeenschap een oriëntatienota met drie verschillende pistes: ofwel schrappen van levensbeschouwing en vervangen door twee uur filosofie en burgerschap, ofwel levensbeschouwing als keuzevak aanbieden binnen het curriculum, ofwel erbuiten). Voor zover me bekend, is de knoop er nog niet finaal doorgehakt, maar dat het debat er volop leeft, mag duidelijk zijn.

Ik kan u meegeven dat verschillende partijen al langer vragende partij zijn om hierover op Vlaams niveau tenminste het debat te voeren.

Als stadsbestuur kozen we er eerder al voor om in het pedagogisch project van ons Stedelijk Onderwijs Gent te vertrekken vanuit het principe van **actief pluralisme**, waarbij verschillen in achtergronden tussen de leerlingen niet weggestopt worden, maar benoemd worden als een meerwaarde, waardoor geleerd wordt van elkaar.

Het is vanuit dat pedagogisch principe niet verwonderlijk dat de directeur in het artikel waar ik in mijn antwoord vorige maand ook naar verwees, zich de vraag stelt of het wel klopt dat we leerlingen met verschillende achtergronden leren samenleven, maar voor levensbeschouwing dan terug apart zetten.

Ook verschillende onderwijsnetten kaartten dit aan. Het Gemeenschapsonderwijs kreeg van de Vlaamse regering enkele jaren geleden de goedkeuring om – bij wijze van proefproject – in de derde graad van het secundair één uur levensbeschouwing/zedenleer aan te bieden en één uur burgerschapscompetenties. Het gaat voorlopig om een beperkt proefproject, maar het GO! gaf van meet af aan ook aan dit als een eerste stap te zien. OVSG, de koepel van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs, vraagt in haar memorandum aan de Vlaamse regering om de organisatie van levensbeschouwing in het officieel onderwijs grondig te evalueren.

Collega's Ben Chikha en Verhoeve, ik denk dat er heel terechte vragen te stellen zijn bij de manier waarop scholen van het officieel onderwijs vandaag levensbeschouwing moeten inrichten. Het lerarentekort zorgt ervoor dat onze scholen smeken om dit te herbekijken om dit niet alleen praktisch haalbaar te houden, maar ook omwille van de meer fundamentele vraag naar de plaats van levensbeschouwing in het onderwijs.

Aanvullend ga ik nog kort even in op uw vragen, collega Verhoeve.

Het is inderdaad zo dat dit signaal niet nieuw is. Vorig schooljaar nog gaven onze directies de organisatie van levensbeschouwelijk onderwijs nog door om op de prioriteitenlijst te zetten van aan te pakken knelpunten. Aangezien de hefboomen hiervoor op Vlaams niveau liggen, gaven ze dit signaal ook door aan OVSG. Onze scholen waren duidelijk niet de enige, waardoor OVSG hierrond – zoals gezegd – een aanbeveling opnam in haar memorandum.

Een bevraging hierrond, collega Verhoeve, is dus niet meer nodig. Het knelpunt is gekend. Bovendien is het denkbaar dat een bevraging bij sommigen verwachtingen zou kunnen creëren, die we – precies omdat die hefboomen bovenlokaal liggen – niet kunnen inlossen.

Maar dit betekent natuurlijk niet dat we niks moeten doen. We moeten op Vlaams niveau blijven op deze nagel kloppen, ik roep jullie ook op om dit mee op te nemen met de Vlaamse vertegenwoordigers van jullie respectievelijke partijen.
